

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, доцента, - Галуцько Віри Миколаївни, на дисертацію Калатури Максима Васильовича на тему: «Адміністративно-правові засади організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність дослідження. В Україні відповідно до загальновизнаних міжнародних демократичних стандартів відбувається реформування правоохоронних органів. Стабільне та ефективне їх функціонування є необхідною умовою захисту конституційного ладу, забезпечення законності і правопорядку, дотримання прав і свобод людини та громадянина, від їх ефективної діяльності залежить стабільність суспільного розвитку. Правоохоронні дії тісно пов'язані між собою. Вони утворюють цілісну правоохоронну діяльність, в якій охорону правового порядку здійснюють органи внутрішніх справ, захист національної безпеки - органи Служби безпеки України, розслідування злочинів - органи досудового слідства, відновлення порушеного права - органи державної виконавчої служби. Діяльність правоохоронних органів є публічною, багатоплановою. Кожний із зазначених органів відповідає, в межах наділених повноважень, за власний внесок у вдосконалення його діяльності, щоденні контакти з громадянами, допомогу їм у виконанні конституційних обов'язків.

Відповідно до статті 38 КПК України органами досудового розслідування є слідчі підрозділи: органів Національної поліції; органів безпеки; органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; органів державного бюро розслідувань; підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України. Слідчі підрозділи в системі органів досудового розслідування є низовою ланкою правоохоронних органів в боротьбі зі злочинністю, і основне навантаження в розкритті та розслідуванні злочинів покладено саме

Вх. №	21/66	
18	06	2019
кількість аркушів:		
осн. док.	2	додаток —

на них, особливо це стосується слідчих органів Національної поліції. На сучасному етапі реформування підрозділів досудового розслідування серед вчених не існує єдиної точки зору стосовно місця слідчих підрозділів у системі правоохоронних органів. Все це породжує низку проблем у їх діяльності, зокрема організаційного характеру. Таким чином, актуальність дисертаційного дослідження Калатури Максима Васильовича на тему: «Адміністративно-правові засади організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів» не викликає сумніву.

Дисертація М.В. Калатури узгоджується з Пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки на період до 2020 року (Закон України від 9 вересня 2010 № 2519-VI), Концепцією реформування кримінальної юстиції в Україні (Указ Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008), Національною стратегією у сфері прав людини на період до 2020 року (Указ Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015) та Стратегією розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки (Постанова загальних зборів НАПрН України від 3 березня 2016 р.). Дисертаційна робота відповідає Основним напрямкам наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2014–2017 роки, схваленим рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 29 жовтня 2013 р. (протокол № 28), річним планам науково-дослідних робіт Національної академії внутрішніх справ. Тему дисертації затверджено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 30 вересня 2014 р. (протокол № 19) й уточнено 21 грудня 2018 р. (протокол № 19).

Методологічною основою дисертації є сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Їх застосування обумовлюється системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми. Застосування загальних методів наукового пізнання (*узагальнення, абстрагування, аналіз, синтез, порівняння, дедукція, індукція та ін.*) сприяло визначенню поняття та системи органів досудового розслідування, ролі слідчих підрозділів у системі правоохоронних органів

держави та їх особливостей, з'ясуванню мети, завдань і принципів їх діяльності (підрозділи 1.1–1.4). Загальні *методи діалектики* використано для встановлення місця слідчих підрозділів у системі правоохоронних органів держави й обґрунтування значимості адміністративно-правового регулювання організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів (підрозділи 1.1–1.3, розділ 2). Для вирішення окремих завдань дослідження використано спеціальні методи, зокрема: *логіко-семантичний* – при визначенні або уточненні термінологічного апарату, а саме: аспектів співвідношення категорій «слідчі підрозділи», «органи досудового розслідування», «адміністративно-правовий статус слідчих підрозділів», «оптимізація показників оцінки ефективності діяльності слідчих підрозділів» та ін. (підрозділи 1.1, 1.3, 1.4, 4.1–4.); *історико-правовий* – для проведення аналізу становлення та розвитку слідчих підрозділів у системі правоохоронних органів у різні історичні періоди (підрозділ 1.2); *структурно-функціональний* та *системно-структурний* – при уточненні місця слідчих підрозділів у структурі державного апарату, системи органів досудового розслідування України, адміністративних функцій слідчих підрозділів окремих відомств (підрозділи 1.2, 1.3, розділ 2); *порівняльно-правовий* – для узагальнення зарубіжного досвіду з досліджуваного питання та виявлення можливості його використання в Україні (розділ 3). За допомогою *методів тлумачення норм права, документального та статистичного аналізу* з'ясовано сучасний стан й особливості адміністративно-правового регулювання організації та функціонування слідчих підрозділів, виявлено наявні законодавчі прогалини та колізії, запропоновано шляхи їх усунення (підрозділи 2.1–2.5, 4.1–4.4); *аналітичний метод* використано для надання пропозицій та рекомендацій з удосконалення адміністративно-правового статусу слідчих підрозділів та оптимізації їх системи в Україні, оптимізації показників оцінки їх службової діяльності, удосконалення інформаційного забезпечення та наукової організації роботи, а також підвищення взаємодії слідчих підрозділів з

іншими суб'єктами правоохоронної діяльності (підрозділи 4.1–4.4); *соціологічний* (анкетування, інтерв'ювання, опитування) – при вивченні думок практичних працівників і громадян, з'ясуванні ефективності застосування окремих правових інститутів та організаційних заходів (розділи 1–4).

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є першим у вітчизняній юридичній науці в умовах структурно-функціональних змін у системі правоохоронних органів комплексним дослідженням проблем теоретичних, правових та організаційно-управлінських засад функціонування слідчих підрозділів, у якому на основі критичного опрацювання положень теорії адміністративного права, аналізу законодавства і правозастосовної практики сформульовано висновки концептуального характеру, що дають змогу розв'язати низку проблем правового, організаційного і прикладного характеру з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню адміністративно-правових засад організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів. Визначено й обґрунтовано роль слідчих підрозділів у системі правоохоронних органів держави. Здійснено історико-правовий аналіз етапів їх становлення та розвитку. Визначено поняття органів досудового розслідування, надано характеристику їх системи в Україні. Уточнено мету, завдання та принципи діяльності слідчих підрозділів правоохоронних органів держави, досліджено адміністративно-правове регулювання їх організації та функціонування. На основі узагальнення зарубіжного досвіду запропоновано концептуальні бачення перспектив його використання в Україні. Надано пропозиції і рекомендації з удосконалення адміністративно-правового статусу слідчих органів та оптимізації їх системи, показників оцінки їх службової діяльності, удосконалення інформаційного забезпечення і наукової організації праці, підвищення взаємодії слідчих

підрозділів з іншими уповноваженими суб'єктами, удосконалення форм і методів нагляду та контролю за додержанням законності.

Заслуговує на увагу висновок дисертанта про те, що слідчі підрозділи в системі правоохоронних органів держави займають особливе місце. Обґрунтовано монофункціональний підхід до визначення адміністративно-правового статусу слідчих підрозділів як структурної ланки державного правоохоронного органу (центрального органу виконавчої влади, у тому числі зі спеціальним статусом), що полягає у специфічних цільовому призначенні, меті, порядку утворення окремих підрозділів і взаємодії з іншими уповноваженими суб'єктами, складом персоналу та порядком заміщення ними посад, формах і методах здійснення організаційно-управлінських повноважень (с.87).

Автором слушно розглянуто аспекти співвідношення категорій «правоохоронні органи держави», «органи досудового розслідування», «слідчі підрозділи». Перше за змістом є ширшим й охоплює усі найважливіші ознаки державних органів, водночас має специфічні ознаки, зумовлені завданнями й особливим характером державного управління (с.90).

Обґрунтовано актуальність питання зміни бачення та вдосконалення концептуальних засад діяльності слідчих підрозділів правоохоронних органів держави, передусім, її мети, завдань та принципів, особливо з урахуванням курсу на євроінтеграцію, враховуючи ту обставину, що на сьогодні мета діяльності слідчих підрозділів правоохоронних органів держави однозначно й повно не закріплена в кримінальному процесуальному законодавстві (с.92).

Запропоноване власне визначення поняття адміністративно-правове регулювання організації та функціонування слідчих органів Національної поліції України – це правове закріплення та упорядкування системи управлінських, внутрішньо-організаційних і внутрішньо-розпорядчих відносин шляхом застосування норм адміністративного права та інших передбачених законодавством засобів (с.172).

Слушно узагальнено недоліки адміністративно-правового регулювання організації та функціонування слідчих органів Національної поліції України: 1) якщо підслідність інших органів досудового розслідування детально регламентується у ст. 216 Кримінального процесуального кодексу, то підслідність слідчих органів Національної поліції чітко, повно та однозначно не прописана у вище вказаній статті; 2) більшість закріплених завдань слідчих органів Національної поліції є характерними, загальними для всіх органів Національної поліції; 3) відсутнє чітке законодавче розмежування функцій слідчого та працівника оперативного підрозділу, тощо (с.174).

Вдало запропоновано варіант реорганізації органів розслідування в системі Національної поліції України зі створенням Державної служби досудових розслідувань у статусі самостійного центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовує і координує Міністр внутрішніх справ. У разі прийняття такого рішення очікується значне підвищення рівня реальних гарантій процесуальної незалежності слідчого (с.344); тощо.

Апробація роботи. Основні результати дисертації, висновки та пропозиції знайшли відображення в 41 науковій праці, серед яких одноособова монографія, двадцять три статті в наукових фахових виданнях України, шість статей у наукових періодичних виданнях інших держав, що включені до міжнародних наукометричних баз, одинадцять тез доповідей на наукових конференціях та круглих столах.

Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження Калатури Максима Васильовича написане на високому теоретичному рівні, має значну наукову та практичну цінність. Автором сформульовані положення, що мають важливе значення для удосконалення адміністративно-правових засад організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес у науково-дослідній сфері, у правотворчості, у

правозастосовчій діяльності компетентних суб'єктів, а також у навчальному процесі вищих навчальних закладів.

Надаючи загальну позитивну оцінку дисертаційному дослідженню, варто вказати на окремі **недоліки та дискусійні положення**, що містяться в тексті роботи.

1. На сторінці 30 дисертації здобувач пише, що в роботі удосконалено розуміння сутності інформаційного забезпечення діяльності слідчих підрозділів як однієї зі складових механізму управління органом досудового розслідування, що полягає в одержанні, зібранні, реєстрації, обробці, передачі, збереженні та наданні інформації, в тому числі режимного характеру, шляхом створення інформаційних ресурсів, баз даних і систем, автоматизованих робочих місць із використанням сучасних методів і технологій. На моє переконання, важко погодитись із твердженням здобувача, що інформаційне забезпечення це складова механізму управління органом досудового розслідування, адже метою інформаційного забезпечення є створення належних умов функціонування підрозділу, а не управління ним.

2. В роботі слушно обґрунтована доцільність «прийняття спеціального закону «Про правоохоронні органи України», у якому має бути єдине тлумачення сутності та закріплення вичерпного переліку правоохоронних органів держави для формування чіткого бачення системи цих органів і сфери їх компетенції, можливості позиціювання окремих їх видів і, зокрема слідчих підрозділів, залежно від юрисдикції, специфіки діяльності, виконуваних функцій тощо, а також повно регламентовано адміністративно-правовий статус слідчих підрозділів й державні гарантії його реалізації» (с.87). Проте робота мала б значно більший практичний інтерес, якщо б здобувач запропонував власний проект відповідного нормативно-правового акту.

3. Незрозумілим для мене залишилось, навіщо здобувач у підрозділі 2.1 «Адміністративно-правове регулювання організації та функціонування

слідчих органів Національної поліції України», навів основні завдання органів досудового розслідування (стор.102), функції органів досудового розслідування Національної поліції України (стор.103–104), обов'язки слідчих (стор. 104–105).

4. У підрозділі 2.4 (Адміністративно-правове регулювання організації та функціонування слідчих підрозділів Національного антикорупційного бюро України), автор фактично аналізує завдання, функції та повноваження слідчих підрозділів Національного антикорупційного бюро України, присвятивши означеному питанню майже 10 сторінок, при цьому проблемні аспекти адміністративно-правового регулювання організації та функціонування слідчих підрозділів Національного антикорупційного бюро України досліджені дещо не повно.

5. Майже в кожному підрозділі здобувач наводить перелік науковців, які вивчали проблематику окреслену у назві підрозділу, що на мою думку є невиправданим та непотрібним.

Наведені спірні точки зору і висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка носить самостійний і творчий характер, має наукову і практичну цінність. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність і актуальність досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертантом. В дослідженні автору вдалося досягти його мети.

Усе викладене дає підстави для **висновку про те**, що дисертаційне дослідження Калатури Максима Васильовича на тему: «Адміністративно-правові засади організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів» є завершеною працею. Враховуючи досягнення автором мети та задач дослідження, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати щодо адміністративно-правових засад організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів. Тож, беручи до увагу те, що в роботі наведено висновки, які сприятимуть вдосконаленню адміністративного законодавства, то є всі підстави відмітити, що дисертація

відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Професор кафедри професійних та спеціальних дисциплін
Херсонського факультету
Одеського державного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент**

Галуцько В.М.

